

Det våras för fjällräven medan vargen hålls nere

Skillnaden är total mellan hur två små, hotade och sårbara rovdjurspopulationer i Skandinavien hanteras. Medan stödinsatser och samarbete över svensk-norska gränsen görs för den ena skjuts den andra ner till gränsen för artens fortbestånd. Vårt ansvar att bevara vår nordiska biologiska mångfald gäller för båda arterna.

Fjällräven (*Alopex lagopus*) är en av våra mindre predatorer, som funnits i vår norra landsände sedan inlandsisen drog sig tillbaka. Den lilla räven är väl anpassad till arktiskt klimat. Sin anpassning till trots blev den näst intill utrotad av en intensiv jakt i slutet av 1800-talet och fridlystes 1928. Trots fridlysningen har arten haft svårt att återhämta sig och utgjorde i slutet av 1900-talet bara 90-120 djur i hela fjällkedjan.

Att fjällräven haft svårt att återetablera sig beror på flera faktorer. Fjällrävens basföda är små gnagare som lämlar och sorkar samt kadaver som större rovdjur lämnat efter sig. Reproduktionen är beroende av födotillgången, så dåliga lämmelår blir det inga föryngringar. Inte heller finns kadaver efter vargens jakter, eftersom vargen i stort sett är borta från fjällområdet idag. Dessutom har klimatförändringarna tillåtit rödräven att etablera sig längre norrut och den konkurrerar med fjällräven om mat och lyor.

FÖR ATT HJÄLPA fjällräven att öka i antal och återetablera sig i fjällvärlden i Skandinavien, har Sveriges och Norges regeringar undertecknat en gemensam avsiktsförklaring för att förbättra artens möjligheter att överleva på sikt. Projekt Felles Fjellrev är en svensk-norsk satsning som åren 2010-2019 har en handlingsplan för att rädda fjällräven. Man har stödutfodrat rävarna i närheten av lyorna och hållit undan rödräven från områden med lyor. Resultatet har blivit att vi 2019 har ett stort och ökande antal föryngringar trots ett dåligt lämmelår, hela 72 valpkullar i Sverige jämfört med 56 kullar 2018. Tyvärr har antalet valpkullar minskat i Norge istället. Läs mer om projektet i fjällrävsläget på sidan 8.

Situationen för fjällräv liknar i mångt och mycket den för den skandinaviska vargen. Båda arterna har drivits till utrotningens gräns genom besinningslös jakt, sedan fridlysts för att få en chans att återhämta sig. I fjällrävens fall har Sveriges och Norges regeringar gemensamt satsat på ett projekt för att hjälpa arten tillbaka till en långsiktigt hållbar stam. Det ser glädjande nog ut som om det går åt rätt håll genom de åtgärder som vidtagits.

NÄR DET GÄLLER VARGEN är det däremot tydligen inte alls lika självklart att hjälpa arten till en gynnsam bevarandestatus. Licensjakter har upprepade gånger genomförts på en liten och genetiskt sårbar vargpopulation med nedskjutning av antal vargar till ständigt lägsta möjliga uppsatta gränsvärden för artbevarande i landet. Gränsvärden som dessutom på vetenskapliga grunder bedömts som alldeles för låga, enligt bl.a. resultat från ett stort forsknings-

program ("Claws and laws 2013-2017") finansierat av Naturvårdsverket. (Läs mer i nr 4/2018.)

Jaktbesluten brukar motiveras med att öka acceptansen och underlätta för älgförvaltning m.m. Detta ter sig mer som ett stort tillmötesgående av jaktintresset efter jägarorganisationernas ständiga starka påtryckningar, än som ett artbevarandearbete. Från jaktintresset anses vargen konkurrera med människan om älgarna och man framför också löshundsjakten som en anledning att motsätta sig varg, även om vildsvinen faktiskt skadar och dödar fler jakthundar vilket man inte blir lika upprörd över. Fårnäringen i Sverige har däremot ökat även i vargtäta områden och uppsättning av rovdjursavvisande stängsel har god effekt mot vargangrepp.

I Norge är fårnäring med utmarksbete ett stort problem för samexistens med varg, eftersom fåren inte skyddas vare sig genom stängsel eller tillsyn. Därför har man avsatt ett mindre område mot den svenska gränsen som varg skall få finnas inom, den sk ulvesonen. Men dessvärre tillåts jakt även där. För närvarande är bland annat vargfamiljen i Römskogsreviret på gränsen till Sverige hotad av jakt i vinter. Detta trots att Naturvårdsverket motsätter sig jakt på familjen i sitt svar på en fråga från norrmännen.

Här finns alltså inte någon gemensam plan för att hjälpa en hotad art tillbaka från utrotningens avgrund, tvärtom är länderna oense om jakt på de vargar som lever i gränsreviren. Ändå kan man tycka att den moraliska aspekten att bevara en art som har hört till den skandinaviska faunan lika länge, borde vara densamma som när det gäller fjällräven. Både Sverige och Norge är rika länder som har råd att hjälpa sina hotade djurarter oavsett om det är fjällräv eller varg. Ambitionsnivån borde vara högre för vargen än vad nuvarande förvaltning ner till biologiskt otillräckliga nivåer uppvisar.

DET ÄR MÄNNISKANS ansvar att se till att bevara vårt nordiska ekosystem med biologisk mångfald, även om det kostar i ersättning till drabbade djurhållare och jägare. Vi borde kunna samarbeta över gränsen även för att säkra vargens framtid. Det är vår skyldighet att låta kommande generationer få uppleva en fauna där rovdjuren har sin självklara plats för den biologiska mångfalden.

ANNA-KARIN LIEBER
VICE ORDFÖRANDE

Foto: Hans Ring

Våra Rovdjur

ges ut av Svenska Rovdjursföreningen till medlemmar och prenumeranter fyra gånger/år

Organisation

Svenska Rovdjursföreningen
Masthamnen
116 30 Stockholm
E-post: info@rovdjur.se
Telefon: 08-441 41 17
Hemsida: www.rovdjur.se

Medlemsavgift

och prenumeration

325 kr, familjemedlem 40 kr,
betalas till bg 5509-3876
eller pg 149 42-7.
För boende utomlands
tillkommer 100 kr i porto.

Adressändring

medlemsregister@rovdjur.se

Redaktör och ansvarig utgivare

Tatjana Kontio
Svenska Rovdjursföreningen
Masthamnen
116 30 Stockholm
08-441 41 17, 0736-19 72 59
tatjana.kontio@rovdjur.se

Redaktionskommitté

Anders Bjärvall
Björn Ljunggren
Carl-Gustaf Rosén
Hans Ring
Lina Ricklund
Lise-Lotte Norin

Medverkan

med material i tidningen sker på ideell basis. Våra Rovdjur redigerar materialet i samråd med medverkande och väljer publiceringstillfälle. Välkommen med text- och bildbidrag! Ett urval av materialet i tidningen läggs även ut på vår hemsida, efter föreningens överenskommelse med författare och fotografer.

Manusstopp

Våra Rovdjur nr 4/2019:
28 oktober 2019

Upplaga

4 600 ex

Omslagsfoto:

Erik F Nordberg
Brunbjörn i Jämtland 2019
Se björnreportage
på sidan 16.